

RIDET id est deridet quia ad modum deridentis se habet GEMITUS
 QUOS FECIT ULTRO id est spontanee (7) SIC ILLA LUDIT SUASQUE
 PRÓBAT id est experitur VIRESQUE SUIS MONSTRAT MAGNUM OSTENTUM
 id est miraculum SI QUIS UNA HORA VISATUR STRATUS id est miser AC
 FELIX quasi diceret Fortuna uidetur exhibere SUIS scilicet
 hominibus qui bonis eius inhiant magnum miraculum quando⁹ aliquis
 subito uidetur mutari de aduersitate in prosperitatem uel e conuerso.

[II p 2]

VELLEM AUTEM prosa secunda. Postquam ostendit Philosophia
 non esse conquerendum de Fortuna quia circa Boecium¹ suam naturam
 seruauit, hic ostendit non esse conquerendum de Fortuna quia nihil
 iniuste Boecio abstulit. Et circa primum aduertendum quia secundum
 Tullium in rethorica secunda libro quarto² figuram in dicendo
 conmutari oportet ut facile sacietas³ varietate uitetur et ideo
 Philosophia hic oracionem variat per introduccionem noue persone
 (prosopopeiam). Quam quidem figuram Tullius libro eodem quo supra
 uocat conformacionem. Primo ergo Philosophia hanc introduccionem
 Boecio suggerit; secundo personam Fortune loquentem introducit ibi

9 quando JO quando scilicet R scilicet quando P /

1. Boecium RPO om. J / 2 quarto RO quarti P secundo J /

3 facile sacietas RPO sacietas J /

(3) QUID TU O HOMO. Dicit ergo: O Boeci, iam audisti quid ego scencio de Fortuna. (1) AUTEM pro set VELLE⁴ TECUM PAUCA AGITARE id est discutere VERBIS IPSIUS⁴ FORTUNE. (2) TU IGITUR⁵ ANIMADVERTE AN POSTULET scilicet Fortuna IUS id est iusticiam.⁶ Deinde cum dicit (3) QUID TU⁷ O HOMO incipit Fortuna loqui ostendendo querimoniam iniustam Boecii eo quod nichil ei iniuste abstulit. Et circa hoc duo facit. Primo enim Fortuna se nichil iniuste abstulisse Boecio ostendit. Secundo de inexplebili hominum cupiditate querimoniam facit metro secundo ibi SI QUANTIS. Circa primum tria facit. Primo enim Fortuna se nichil Boecio iniuste abstulisse ostendit. Secundo quandam responsionem Boecii excludit ibi (33) AN TU MORES. Tercio quasi consolando ipsum ad spem meliorum inducit ibi (43) QUID SI A TE. Circa primum duo facit. Primo enim suam rationem ponit. Secundo antipophore⁸ respondet ibi (21) AN EGO SOLA. Circa primum aduertendum quod ratio Fortune in hoc consistit quod nulli manet rationalis querimonia de eo qui nichil alienum aufert sed propria⁹ pro libitu⁹ disponit. Sed

 4 uerbis ipsius RPO ipsius uerbis J / 5 igitur RPO ergo J /
 6 iusticiam RPO iusticia J / 7 quid tu o homo J quam tu o homo R
 quantus homo P quam tu o homo O / 8 antipophore R antiphore P
 anti n.phore J antiaphore O / 9 propria pro libitu RPO propria
 libitu J /

Fortuna nichil abstulit quod Boecii erat sed propria pro libitu disponebat. ERGO etc. Istius autem rationis formam non ponit sed more inuectiuo a conclusione incipiens probaciones premissarum annectit. Dicit ergo (3) O TU HOMO QUID ME REAM AGIS id est in reatum adducere niteris COTIDIANIS id est assiduis QUERELIS quasi diceret hoc facere non deberes, quod probans subdit (4) QUAM TIBI FECIMUS uel facimus INIURIAM ? quasi diceret nullam et hoc probans subdit QUE TIBI TUA BONA DETRAXIMUS ? quasi diceret nulla et est hic color rethoricus qui dicitur repetitio quem Tullius ponit in libro quarto rethorice secunde. Quod verum sit quod NULLA BONA TIBI¹⁰ DETRAXIMUS, dicit Fortuna quod parata est subire iudicium, unde subdit CONTENDE MECUM DE POSSESSIONE OPUM DIGNITATUMQUE¹¹ QUOUIS IUDICE quasi diceret tam certa sum quod nullum iudicem renuuo. Deinde facit syneresim et est syneresis ut hic accipitur spontanea concessio in hiis que nobis non nocent. Hanc facit Fortuna cum dicit (6) ET SI MONSTRAVERIS CUIUSQUAM MORTALIUM QUID id est aliquid HORUM ESSE PROPRIUM, IAM EGO EA QUE TU TIBI REPETIS TUA FUISSE SPONTE CONCEDAM. Istud enim concedere non oporteret nisi uellet sed ideo concedit quia proposito suo non nocet. Quod autem ista nec Boecii nec alicuius mortalium propria sint ostendit dicens (9) CUM¹² NATURA TE UTERO id est de utero MATRIS PRODUXIT¹² NUDUM REBUS OMNIBUS

10 tibi RPO om. J / 11 dignitatumque R -ue PJ dignitatum O /

12 cum natura . . . produxit PO (te natura R) cum te [matris eras.]

ab ///// utero matruum produxit J /

INOPEMQUE SUSCEPI. Et nota¹³ hic miseriam hominis: si enim¹⁴
 nudus nasceretur et nullo indigeret minus¹⁵ miser esset. Sed modo
 nudus nascitur nichil possidens et pluribus indigens (10) MEIS
 scilicet et¹⁶ non tuis quia nichil habuisti OPIBUS FOVI ET QUOD TE
 NUNC IMPACIENTEM NOSTRI FACIT¹⁷ FAVORE PRONA INDULGENTIUS EDUCAVI.
 Si enim a principio Boecius infortunatus fuisset uel in asperitate
 fortune educatus fuisset non fuisset modo impaciens quod fortunam
 amisisset. AFFLUENCIA ET SPLENDORE OMNIUM QUE MEI IURIS SUNT
 CIRCUMDEDI. (13) NUNC MICHI RETRAHERE MANUM LIBET quia possum uti
 hiis que mea sunt et non tua pro libitu meo.¹⁸ (14) HABES GRACIAM
 id est habes¹⁹ quare debes mihi grates²⁰ reddere VELUT USUS ALIENIS
 NON HABES IUS QUERELE. (16) QUID IGITUR²¹ INGEMISCIS scilicet
 querelando NULLA TIBI A NOBIS ILLATA EST INIURIA²² quia nichil tuum
 sed tantum meum abstuli, quod patet per hoc quod istam Fortunam
 tamquam dominam consequuntur.²³ Unde dicit (18) DOMINAM scilicet
 me esse FAMULE scilicet honores²⁴ opes et huiusmodi²⁴ COGNOSCUNT

 13 et nota RPO nota J / 14 enim RPO non J / 15 minus RPO nus J /
 16 scilicet et RPO et J / 17 facit RPO fiat J / 18 meo RPO tuo J /
 19 habes RPO homines J / 20 mihi grates JO gratiam RP / 21 quid
 igitur RO quid ergo J quid P / 22 iniuria RPO et iniuria J /
 23 consequuntur JO consequitur RP / 24 honores opes et huius RJ
 honores et huiusmodi O honores et huius P /

cuius signum est hoc quod²⁵ MECUM VENIUNT ME ABEUNTE DISCEDUNT.²⁶

(19) AUDACTER AFFIRMEM, SI TUA FORENT QUE CONQUERERIS²⁷ AMISSA NULLO MODO PERDIDISSES. Si enim tua fuissent, pro uoluntate ea retinuisses; in tantum enim aliquid alicuius esse dicitur in quantum potestatem in illud pro uoluntate exercere potest. Deinde cum dicit (21) AN EGO respondet cuidam antipophore. Posset enim aliquis dicere Fortune quod quamuis ista sunt tua tamen postquam bonis tuis cepisti aliquem fouere non deberes ullo modo deinceps fauorem tuum subtrahere. Huic quasi respondens dicit quod hoc esset contra ius²⁸ et natura^m suam quam nullus debet sibi auferre sed magis secundum condicionem nature sue uti ea unde dicit AN EGO SOLA IUS²⁹ MEUM EXERCERE PROHIBEBOR³⁰ cum tamen omnia alia naturam suam sine uiolencia impedimenti³¹ exerceant, quod probat³² inductiue per exempla multa unde dicit (22) LICET CELO PROFERRE LUCIDOS DIES ET EOS TENEBROSIS NOCTIBUS id est obscuritatibus CONDERE id est abscondere et sic uices suas alternare. (23) LICET ANNO NUNC id est aliquando TERRE VULTUM id est superficiem FLORIBUS FRUGIBUSQUE REDIMIRE id est ornare

 25 hoc quod JO quod RP / 26 discedunt RP discedant O discendunt J /
 27 conquereris RO conqueris J cum queris P / 28 contra ius RPO
 contrarium J / 29 ius RPO uis J / 30 prohibebor JO prohibeor R
 prohibeo P / 31 impediti J / 32 quod probat RPO et probat J /

NUNC ALIA VICE NIMBIS id est pluuiis impetuosis FRIGORIBUSQUE
 CONFUNDERE. IUS EST MARI NUNC STRATO EQUORE BLANDIRI sicut fit
 sereno tempore NUNC PROCELLIS AC FLUCTIBUS INHORRESCERE sicut fit
 in tempestatibus. Sic ^{igitur}~~ergo~~³³ inducendo in omnibus patet quod omnia
 sine impedimento alternant uices secundum mores nature sue.³⁴ Cum
 ita sit in aliis (27) INEXPLETA CUPIDITAS HOMINUM ALLIGABIT NOS AD
 CONSTANCIAM NOSTRIS³⁵ MORIBUS ALIENAM³⁵ ? quasi diceret non.
 Proprietatem enim nostram naturalem nemo nobis auferre poterit.
 Unde subdit (28) HEC NOSTRA³⁶ VIS³⁷ id est naturalis potestas HUNC
 CONTINUUM LUDUM LUDIMUS; ROTAM³⁸ VOLUBILI ORBE VERSAMUS id est bona
 temporalia quadam circulacione dispensamus INFIMA SUMMIS ET SUMMA
 INFIMIS³⁹ MUTARE GAUDEMUS quia unum quodque in sua naturali
 operacione delectatur, [unde uanum⁴⁰ est quod aliquis⁴⁰ naturam nobis
 nitatur auferre sed magis uti debet ea secundum condicionem eius.
 Cum ergo natura nostra in mutabilitate consistat non queras in me
 constanciam sed magis utere mea mutabilitate secundum condicionem
 eius.] Unde subdit (31) ASCENDE SI PLACET scilicet utendo prosperitate⁴¹
 quam tibi offero SED EA LEGE NE UTI⁴² ita quod non PUTES INIURIAM

 33 ergo JR igitur PO / 34 nature sue RP sue nature JO / 35 nostris
 moribus alienam RP alienam nostris moribus JO / 36 hec nostra R(0) hoc
 hec nostra P hoc nostra J / 37 uis RPO ius J / 38 rotam RPO rota J /
 39 infims J / 40 uanum est quod aliquis RPO quod uanum est aliquis J /
 41 prosperitate RO prosperitatem PJ / 42 ne uti JR uti non PO /

DESCENDERE scilicet in aduersitatem CUM RATIO LUDICRI MEI POSCET. Deinde cum dicit (33) AN TU MORES remouet quandam excusacionem Boecii. Posset enim Boecius se excusare de hoc, quod conquestus est de mutabilitate Fortune, per hoc, quod nesciuit mores Fortune in mutabilitate consistere, hoc hic excludit tali ratione quia non est uerisimile quod aliquis ignoret illud quod diuulgatur ex gestis famosis clamoribus cotidianis et doctrinis publicis. Sed huiusmodi est mutabilitas Fortune, ergo etc. Primo ergo probat quod mutabilitas Fortune diuulgatur⁴³ ex gestis famosis tangendo duo gesta famosa, quorum primum est de Creso rege Lidorum. Qui pugnaturus⁴⁴ contra Cyrum⁴⁵ regem Persarum consuluit Apollinem⁴⁶ qui respondit huiusmodi uersiculo: Cresus perdet Alym transgressus maxima regna.⁴⁷ Alym autem fluuius erat et intellexit Cresus oraculum sic: Cresus transgressus Alym perdet id est destruet maxima regna sed Apollo non ita intellexit sed sic: perdet id est amittet. Et ita contigit. Nam Cresus transgressus Alym uictus est a Cyro et captus in igne positus est sed tanta inundacio pluue facta est quod extinctus est ignis et ita euasit. Unde cepit gloriari multum quod ita euasit,

 43 diuulgatur Q deuulgatur RJ (clamoribus cotidianis . . . duo gesta famosa om.P) / 44 erat ante pugnaturus alia manus add. in mg. J /
 45 Cyrum RPO Sirum J / 46 apollinem Q applioem R apolinem P
 appollinem J / 47 maxima regna JRO maximum regnum P /

cui ait Hanna⁴⁸ filia sua: expecta ultimum diem quoniam ante
nulla est gloria. Unde Ovidius Methamorphoseon libro tercio:

sed scilicet ultima semper
expectanda dies homini est dicique beatus
ante obitum nemo supremaque funera debet.

Quadam uero nocte uisum est Creso per sompnum⁴⁹ quod erat super
altam arborem ubi eum Iupiter rigabat et Phebus siccabat. Quod
cum narraret filie sue predictae dixit ei: ⁵⁰ captus a Cyro positus
eris in cruce ubi Iupiter, id est aer et pluuia, rigabunt te;
Phebus, id est sol, te siccabit. Quod ad ultimum contigit. Et in
hoc manifeste mutabilitas Fortune perpendi potest. Dicit ergo
(33) AN TU o Boeti MORES MEOS IGNORABAS ut per hoc excusatus
uidearis, quasi diceret non, quia ex gestis famosis satis patent;
unde subdit (34) NON SCIEBAS CRESUM REGEM LIDORUM FORMIDABILEM
PAULO ANTE scilicet propter magnitudinem potencie CYRO scilicet
regi Persarum MOX DEINDE id est cito post MISERANDUM scilicet quia
bello deuictum TRADITUM FLAMMIS ROGI scilicet ut combureretur MISSO
CELITUS YMBRE DEFENSUM. Aliud eciam gestum famosum quo perpenditur
mutabilitas Fortune tangit quia Paulus consul Romanus contra⁵¹ regem
Persarum qui superbissimus erat missus cum deuicisset et cepisset

2 135-137

48 h^ana J hanna R heunia P hauma O / 49 sompnum RP sompnum JO /
50 ei RPO enim J / 51 contra RPO pugnaturus contra J /

eum considerans eius prosperitatem preteritam et aduersitatem presentem pietate motus cepit flere. Unde dicit (36) NUM TE PRETERIIT id est num consideras PAULUM scilicet consulem Romanum IMPENDISSE PIAS LACRIMAS CALAMITATIBUS PERSI REGIS A SE CAPTI. Secundo cum dicit (38) QUID TRAGEDIARUM probat mutabilitatem Fortune diuulgari cotidianis clamoribus quia clamores poetarum cotidie in theatro recitancium tragedias nichil aliud continebant quam mutabilitatem⁵² Fortune. Et nota quod tragedi dicuntur secundum Ysidorum Ethymologiarum libro 18, ~~53~~ capitulo de ludo scenico, illi qui antiqua gesta atque facinora sceleratorum regum luctuoso carmine spectante populo⁵⁴ continebant^a. Unde tragedia est carmen de magnis iniquitatibus a prosperitate incipiens et in aduersitate terminans. Et dicitur tragedus a tragos quod est hircus et oda cantus quia huiusmodi cantus hirco remunerabatur. Dicit ergo QUID ALIUS DEFLET CLAMOR TRAGEDIARUM NISI FORTUNAM VERTENTEM REGNA FELICIA ICTU INDISCRETO ? id est euentu incerto, quasi diceret nichil. Tercio cum dicit (40) NONNE ADOLESCENTULUS ostendit mutabilitatem Fortune diuulgari doctrina publica. Quia enim nichil magis notum uel magis publicum erat quam doctrina Homeri qui uolens notare mutabilitatem Fortune describit domum Iouis et dicit in limine⁵⁵ illius duo dolia iacere unum bonum et aliud malum omnesque

a XVIII x] v & Il. XXIV, 527.

52 nu / tabi^{tē} J / 53 18 PO 9 R 19 J / 54 pp^o J / 55 limine RPO
lumine J /

domum intrantes de utroque aliquid⁵⁶ haurire sed⁵⁷ quosdam plus de bono quosdam plus de malo.⁵⁷ Et hec descriptio in templo Iouis Athenis publice depingebatur, ubi Boecius adolescens studuerat sicut ipse narrat libro⁵⁸ de disciplina scolarium. Vocat autem Homerus domum Iouis sublunarem regionem id est mundum propter aerem qui in eo est⁵⁹ limen uero terram que inferior ad modum liminis calcatur, duo dolia prosperitatem fortune et aduersitatem; sed omnes qui intrant, id est qui uiuunt in mundo, de utroque hauriunt sed quidam plus de bono quidam plus de malo. Dicit ergo NONNE ADOLESCENTULUS id est quando iuuenis eras Athenis DIDICISTI IN IOVIS LIMINE⁶⁰ IACERE residuum auctoritatis Homeri ponit⁶¹ in Greco quia Homerus Grecus erat et Grece scripsit et sonat in Latino tantum: duo dolia unum quidem malum alterum bonum. Et ita oportuit te de utroque gustare et ideo non debes conqueri si aliquando aduersa pateris et precipue cum maior fuerit tua prosperitas quam

 56 de utroque aliquid JO aliquid RP / 57 sed quosdam plus de bono quosdam plus de malo JO secundum quosdam plus de bono sed quosdam plus de malo R sed quosdam plus de malo P / 58 libro de disciplina scolarium JO de scolastica disciplina R de disciplina scolarium P / 59 qui in eo est R que in eo est JO qui est in eo P / 60 limine RPO limen J / 61 ponit RO ponat P posuit J /

aduersitas; ad quam designandum ^S subdit (42) QUID SI UBERIUS DE
 BONORUM PARTE SUMPSISTI quasi diceret tunc⁶² nullum tibi manet
 ius querele. Deinde cum dicit (43) QUOD SI A TE quasi consolando
 Boecium ipsum ad spem meliorem inducit. Continuacio: Tu ita
 doles quod ego Fortuna a te discessi⁶³ (43) SED QUID SI NON TOTA
 A TE DISCESSI ? Numquid⁶⁴ ita debes inconsolabiliter dolere?
 quasi diceret non utique Fortuna tota⁶⁵ a Boecio discessit quia
 magna pars prosperitatis remansit, ut patebit infra, nec eciam
 sic discessit quin spes equalis uel maioris prosperitatis
 remansit. Sicut enim ratione mutabilitatis Fortune prosperitati
 succedit aduersitas, sic ratione eiusdem aduersitati succedit
 prosperitas. Et hoc est quod dicit (43) QUID SI HEC IPSA MEI
 MUTABILITAS EST TIBI IUSTA CAUSA SPERANDI MELIORA ? quasi diceret
 tunc non debes tam impacienter loqui de me. (45) TAMEN NE
 CONTABESCAS ANIMO supple siue meliora speranda sint siue non
 ET LOCATUS INTRA REGNUM COMMUNE OMNIBUS NE DESIDERES VIVERE
 PROPRIO IURE id est singulari iure quia hoc esse non potest quod
 eximaris a legibus communibus.

 62 tunc JO nunc RP / 63 discessi JR decessi PO / 64 numquid
ROD num inquit P numquam JG / 65 tota PO non tota RJ /